

הידושו של מקרא

פרשת תולדות

קודם לאביו לא יהא לו כלום מבכורתו, דהרי פי שנים מקבל הבכור רק אחר מיתת אביו, וממילא איך שלחו יצחק לצידו ולסכנתו אם רצה לברכו קודם שימות הוא.

עוד צריך ביאור מה היה כלל העניין במה ששלחו לצוד ציד קודם הברכות, וכי לא היה יכול יצחק לברכו מיד, ומה צורך היה לו שיצוד לו ציד קודם.

וגם אם היה רעב ורצה לאכול מטעמים כאשר אהב, מ"מ למה דווקא מציד היה רצה לאכול, ולא מגדיי עיזים שמעמו שוה לטעם הצבי כדמשמע מדברי רבקה לקמן. וגם מה עניין אכילתו קודם לכן דווקא כדמשמע מדברי הפסוק ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות.

עוד צריך ביאור מה דאמר יצחק ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי, דמשמע דהיה רגיל יצחק לאכול מציד בנו, וכי שייך הדבר שהיה זה דבר רגיל שיאכל יצחק מציד עשוי, והרי ודאי גם מן הגזל היה צד וכפירש ברש"י הק' על הפסוק לצוד ציד להביא, והיינו מהיכן שימצא ואפי' מן הגזל, ואיך היה יצחק רגיל לאכול בכך.

עוד צריך ביאור הלשון שנקט יצחק בדבריו תברכך נפשי, וכי רצה לברך עצמו, הרי את בנו רצה הוא לברך, וא"כ היה לו לומר בעבור תברכך נפשך בטרם אמות. עוד צריך ביאור גבי מה שאמרה רבקה מה

ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות ויקרא את עשיו בנו הגדול וגו' ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי: ועתה שא נא בליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד: ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות וגו' ואברככה לפני ה' לפני מותי (בז, א – ז). צריך ביאור כאן בכמה עניינים, בתחילה צריך ביאור במה שקרא יצחק לעשיו בנו הגדול ליתן לו את הברכות, דכבר דשו בה המפרשים האידך יתכן דדווקא לאותו רשע רצה יצחק ליתן הברכות ולא ליעקב בנו הצדיק.

ואין לומר שלא ידע יצחק ממעשי עשיו בנו, דהרי הוא עצמו אמר לו כאן שא נא בליך תליך וקשתך וצודה לי ציד, משמע דטוב היה יודע מכך שעשיו בנו איש שדה, ואינו צדיק כל כך, ומשא"כ בנו יעקב הרי היה יושב אהלים, וודאי היה גדול בהשיבותו אצל יצחק אבינו ע"ה, ולמה לא מעיקרא בירכו כפי המגיעו מעיקר הדין, ולמאי היה צריך יעקב לבוא במרמה.

עוד צריך ביאור דמשמע מדבריו הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי, דהיה חושש מפני המות, ולכך רצה כבר לברכו, ומאידך מצינו ששלחו לצוד לו ציד, ועל אף דמקום סכנה הוא, וכדפירש ברמב"ן גבי ויבז עשיו את הבכורה, דממה שהלך שוב לצידו ולא חשש למות קודם לאביו בכך הוכח שבז לבכורה, דהרי אם ימות

חידושו

תולדות

של מקרא

ששמעה מיצחק ליעקב בנה, ואברככה לפני ה' לפני מותי, דהיכן מצינו שאמר יצחק בדבריו לפני ה'.

והגם שביאר ברש"י הק' שלפני ה' היינו ברשותו שיסכים על ידי, מ"מ אין זה מדברי יצחק אלא מדברי רבקה עצמה, ואילו כאן איירי בדברים שאמרה משמו של יצחק, ובדבריו לא נאמר כן.

ובפרט יקשה על כל הפרשה כאן דאם היה רצונו של יצחק גדול לברך דווקא את עשיו ולא את יעקב ועל אף כל מעלותיו בלשון המעטה, א"כ מה נשתנה אח"כ כשגילה יצחק שבא יעקב במרמה ולקח ברכתו של אחיו, ואמר על כך גם ברוך יהיה, הרי אם הוא היה סבור שהברכות צריכות להגיע לעשיו בנו הגדול, למה לא כעס על יעקב כשגילה שלקח הוא ברכתו של עשיו במרמה, ואדרבא עוד הוסיף לברכו גם ברוך יהיה.

ואולי יש לומר דבאמת לא רצה יצחק לברך את עשיו כלל, ואדרבא כבר מתחילה היה דעתו וכוונתו לברך את יעקב בנו הצדיק, רק שהיה חושש מה יעשה לו עשיו בנו הגדול אם לא יברכו, וגם לא רצה לעשות הדבר להדיא שהוא מברך את יעקב ולא את עשיו, כדי שבכך יחשוב עשיו שאוהבו אביו, ואולי בכך יחזור למוטב מחמת אהבת אביו אותו.

וממילא לכך בתחילה קרא יצחק לעשיו בנו הגדול וכל זה על אף שותכהינה עיניו מראות, וכדפירש ברש"י הק' לחד טעמא, בעשנן של אלו של נשותיו של עשיו.

רק שרצה לרמוז לו לעשיו שהיות והוא בו לבכורה, וכדביאר ברמב"ן במה שהיה צד

ציד, ואינו חושש למות קודם אביו, לכך שלחו כאן לצוד לו ציד, כדי לרמוז לו דעל מעשיו אלו על זה מאבד ברכותיו ובכורתו כבנו הגדול, דהרי בו הוא לבכורה.

ולכך כשאמר לו שרוצה לברכו שינה בלשונו כדי שלא להציא דבר שקר מפיו, ואמר בעבור תברכך נפשי, ולא אמר נפשך, דבאמת רצה לברך עצמו בכך שברכותיו יקבל בנו הצדיק יעקב, ולא היה כלל כוונתו לברך את עשיו, ולכך לא אמר תברכך נפשי.

וזהו דאמרה רבקה ליעקב שמעתי את אביך מדבר וכו', ואברככה לפני ה' לפני מותי, והיינו דעל אף שלא נאמר לפני ה' בדבריו של יצחק לעשיו, מ"מ אמרה רבקה ליעקב דבאמת רצונו של יצחק היא לפני ה', דהיינו בהסכמתו של הקב"ה, וכדפירש ברש"י הק' שיסכים על ידי, והיינו דגם רצונו של יצחק בכך שיעקב הוא שיתברך על ידו וכפי שמסכים הקב"ה על ידיהם, דממילא אין זה גניבה כלל של יעקב מאביו יצחק, אלא היה רק מרמה על עשיו שהוא לא ידע מכל העניין.

ובכך ניחא למה לא כעס יצחק על יעקב כשגילה שיעקב בא לקחת ברכותיו, שבאמת גם רצונו שלו היה בכך, וכל מה שנעשה הדבר באופן זה היה שלא יגלה עשיו שרצה יצחק לברך את יעקב ולא אותו.

דממילא ניחא כל הקושיות כולן, דמה שהקשינו איך רצה לברך את עשיו בנו הרשע ולא את יעקב בנו הצדיק, באמת היה הדבר הפוך ומתחילה כוונתו היה לברך את יעקב. ומה שרצה שיצוד לו ציד,

חידושו

תולדות

של מקרא

זה היה כדי לרמוז לו לעשיו דעל שבזו
לבכורה לקח לא בירכו ובירך את יעקב.

ומה ששלחו עכשיו למקום סכנה ואיך לא חשש
מינה, יש לומר דהיות וממילא היה עשיו
צד ציד ומסתכן, רצה יצחק שלכ הפחות
יהא צד ציד בשליחותו ובכך מה שהוא
שליח מצוה לקיים מצות אביו לא יזיקו
הצידה.

ומה שהקשינו איך היה אוכל יצחק מציד בנו,
וזהו ממה שאמר מטעמים כאשר אהבתי,
יש לומר דבאמת המטעמים אשר אהב
היה טעם הגדי וכפי שהכונה לו רבקה
אשתו, ולא הציד של בנו עשיו, ומה שאמר
לו אשר אהבתי היינו משום דטעם הצבי
כטעם הגדי.

וממילא ניהא הלשון שנקט תברכך נפשי ולא
נפשך כנ"ל, דכוונתו היה לברך את עצמו
היינו בכך שיעקב יהא מתברך דברכה
הוא לו ליצחק עצמו במה שזרעו זרע
ישראל כשר הוא יהא מתברך בברכותיו
ולא עשיו הרשע.

ובזה גם ניהא מה דאמרה רבקה על דברי
יצחק שאמר לפני ה', דבאמת זה היה
רצונו גם של יצחק אביו והסכים על כך
הקב"ה.

רק דעדיין צריך ביאור מהו עניין האכילה
קודם הברכות, דלמאי ביקשם ואכלה
בעבור תברכך נפשי.

ואולי יש לומר דמכאן למידים העניין שיהא
האדם אוכל ושבע קודם שמברך לאחר,
ובכך כשהוא שבע וטוב לו יהא ברכותיו
מכל לבו ועיניו טובה יותר.

ואולי לכך נהגו ישראל ליתן לאחרים לאכול
בשמחותיהם, כפי שלמידים מכאן, דבכך
כשיבואו המברכים לברך אחר איכלתם
והנאתם, יהיו ברכותיהם מכל לבם ועיניו
טובה יותר.

ומה שיקשה על כל הנ"ל דאם נכון הוא שהיה
כל העניין בעצה אחת עם יצחק ורצה
לברך את יעקב ולא את עשיו, א"כ למה
היה לו ליעקב לבוא במרמה ולומר אנכי
עשיו בכרך וכדומה, הרי היה יכול יצחק
לברכו בפשיטות בלא כל זה, ולמאי היה
צורך בכך.

ואולי יש לומר שהיה חושש יצחק שיבוא עשיו
באמצע שמברך הוא את יעקב, ולכך עשו
הדבר בכהאי גוונא כדי שגם אם יבוא
עשיו יראה שהיה הדבר במרמה ולא
יחשוב שהיה כוונת אביו מתחילה לכך,
דהרי רצה יצחק שידע עשיו שהוא אוהבו
ובכך אולי יחזירנו למוטב.

רק דא"כ עדיין קשה למה היה חושש יעקב
לבא אל אביו כמתעתע וחשש שיביא עליו
קללה ולא ברכה, הרי הדר היה בעצה
אחת עם יצחק ומה החשש כלל.

ואולי יש לומר דהיות ולא ראה יצחק בעיניו
היה חושש יעקב שיהא נראה ליצחק
שבאמת בנו עשיו שם, דיחשוב אולי
הקדים לבוא מצידתו, וממילא לא ירצה
לברכו ויניח בדבריו קללה ולא ברכה,
כשכוונתו לעשיו ולא ידע שיעקב הוא
העומד לפניו, ולכך חשש, אבל על זה
אמרה לו אמו עלי קללתך בני ואין לך
לחשוש מכך כלל.

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי, קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com